

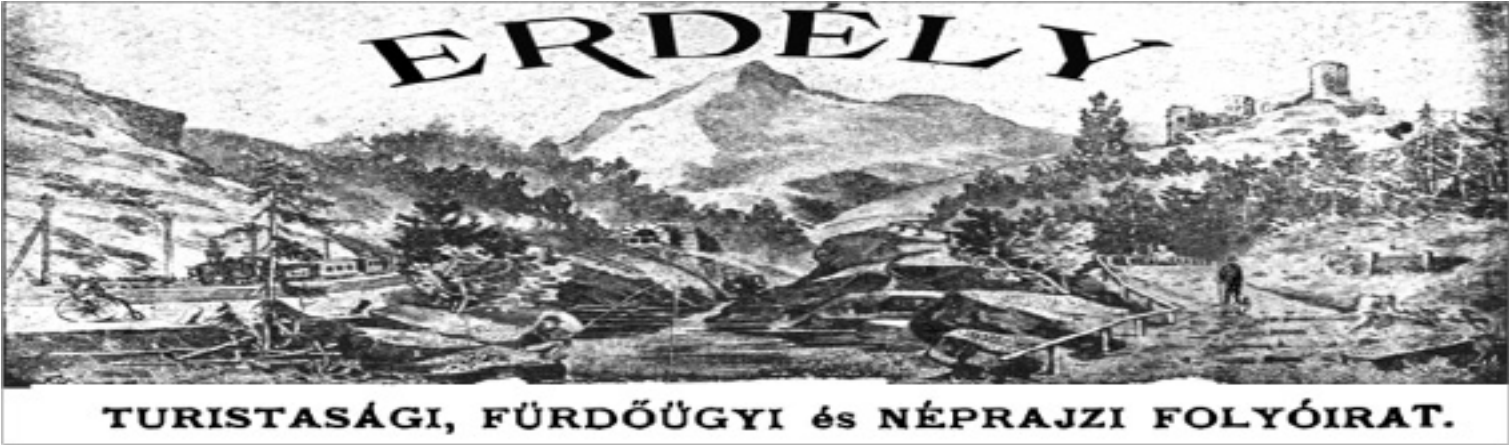
Erdély
ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 162. szám
2022/3.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztőség (info@ekekolozsvar.ro):
Kerekes Edit,
Kismihály Boglárka,
Tóthpál Tamás.
Főmunkatárs: Pál Gyöngyi

A következő lapszám megjelenik:
2022. április 15.

Kilátók, barlangok, lengőhidak és tavaszi virágok a Vársonkolyosi-szorosban

Vége itt a március és kezdődik a szép kirándulószezon. A február enyhe volt, tavaszias időjárással, a hóvirágok is előbújtak már a hónap elején a kolozsvári Bükkben a lehullott levelek között, de az erdőkben még minden kopár, fakó vagy elszáradt, hiányoznak a színek. Csak március végén kezdenek kipattanni az első rügyek, kezd ébredni téli álmából a természet. Hideggel köszöntött ránk a március, nappal alig emelkedik 7-8 °C-ig a hőmérséklet, éjszaka pedig -10 °C-ra is lehül a levegő.

PÁL GYÖNGYI

Március 12-én a Királyerdő-hegység északi peremén levő Vársonkolyosi-szorosba terveztünk kirándulást, ahol a Sebes-Körös festői, kanyargós szurdokvölgyet vágott magának. Kolozsváron reggel -9 °C hidegre ébredve indulunk a reggeli vonathoz, a tervezett kirándulásra. Induláskor számoljuk össze, hogy 27-en vagyunk. Valamivel 8 előtt a nagyváradai személyvonat elindul velünk a kolozsvári állomásról. Ezen a hideg reggelen az ég felhőtlen, tiszta, ragyogóan süt a nap, a vagonban kellemes a meleg, az ablakon keresztül csodáljuk a napsütést, reménykedve, hogy a következő órákban kicsit felmelegszik kint is a levegő. Tudva, hogy a Sebes-Körös völgyében mindig hamarabb kinyílnak a tavaszi virágok, abban bízunk, hogy ott valamivel melegebb lesz. Elhagyjuk Sztánát és Zsobokot, Bánffyhunjad közelébe, megcsodáljuk a hóborította Vlegyászát a vonat ablakából. Tovább a Sebes-Körös völgyében halad a vonat, Csucsá, majd Körösfeketető (Negreni) következik, mind szebb és

szébb tájakat hagyunk magunk mögött, Barátkánál (Bratca) már kezdünk készülődni a le szálláshoz, végül 9.55 órakor megérkezünk Körösbánlakára (Bălnaca). A műút szélén Vársonkolyos irányába indulunk szépen libasorban a települést átszelő úton egészen a magaslatra épült ortodox templomig. Onnan balra tértünk, a fenyőerdővel borított dombtető felé (Dl. Gropilor, 465 m), amelyet alagút szel át Vársonkolyos felé. A vasútvonal a völgyben halad, az alagúton át, az országút a dombon keresztül vezet Vársonkolyosra. A falu Barátka és Vársonkolyos között fekszik, a Sebes-Körös mindkét oldalán, 1406-ban szerepel először a feljegyzésekben. Elhagyjuk a falu szélső házait, majd a fenyőerdőn keresztül, székérúton haladunk tovább. Kiérünk a déli irányba lejtő széles legelőre, szemben velünk fenyves szegélyezte hegygerinc, az is fokozatosan a folyókanyar görbülete felé lejt. Ezt a gerincet a Sebes-Körös hatalmas kanyart leírva kerüli meg, miközben sziklával szegélyezett szoroson vágja át magát, ez a Vársonkolyosi-szoros, más néven Köröskanyar.

A fenyőszegélyű gerincen túl sziklás oldal látszik, majd a Körös kanyarulatánál előbukkan a Nagy Magyar-barlang bejárata. Átvágunk a legelőn és a szemközti fenyves felé vesszük az irányt, míg elérjük az észak felől, a faluból jövő szekérutat. A fenyők között kilátunk a Vársonkolyosra vezető megyei útra, a vasútvonalra és a település házaira, szemben velünk a Révi-szoros bejáratának sziklafalai látszanak. Alattunk fenyőkkel borított meredek hegyoldal. Épp az alagút felett vagyunk. Elhagyjuk a kilátópontot. A szekérút nemsokára nagy ívben balra fordul és beereszkedik a Sebes-Körös felé. Mi a füves ösvényen az erdő vonalát követjük. Nemsokára az ösvény két felé ágazik. Jobbra kicsit lejt és a fenyőfák irányába szép kilátóhoz vezet. A fenyőerdő szélén, a sziklafal tetejéről csodálatos kilátás nyílik a Sebes-Körös völgyére, a lengőhidakra, a szoros sziklafalaira, a Méhsed (Mișid) völgyére. A meredeken kiálló magányos sziklaszirt kiváló kilátóhelyként szolgál, az egész szurdok jól belátható. Miután kibárméskodjuk magunkat, visszatérünk a kilátóról és továbbindulunk a bal oldali ösvényen, amely meredeken ereszkedik a Körös kanyarulata felé. Figyelmesen lépünk, nehogy elcsúszunk a köveken, elhaladunk egy víznyelő mellett, majd jobbra újabb meredekebb ereszkedő következik és a Se-

Lengőhíd a Körösön

bes-Körös partjára érünk, szemben a Nagy Magyar-barlanggal (Peștera Unguru Mare). A parton kempingezőhely, asztalok, padok, faházikó, ahonnan lengőhídon a barlangba lehet jutni. A barlang látogatása csak vezetővel lehetséges. Körbejárása fél órát vesz igénybe, sajnos a barlang most épp zárva van, csak április elejétől látogatható. Kellemesen süt a nap, már elmúlt dél. Helyet foglalunk a folyóparton levő asztalok mellett és elfogyasztjuk a hátizsákban hozott szendvicseket a Körös vizének kellemes csobogását hallgatva. Az ebédszünet után a Méhsed (Mișid) völgye elején megtekintjük a Kis Magyar-barlangot, amelyet Kecskés-barlangnak vagy Peștera Napiștileunak is neveznek. Hossza 195 m, a bejáratnál felirat figyelmeztet, hogy a barlangban denevérek élnek, ezek a törvény védelme alatt álló hasznos élőlények, vigyázni kell, hogy ne zavarjuk meg őket. Az egykori kisvasút felszámolása után a Méhsed-völgy visszakapta eredeti vadságát és régi varázsát. A Körös partján, az úton haladunk tovább Vársonkolyos felé, menet közben még megpillantjuk a Szelek barlangjának (Peștera Vîntului) lezárt bejárá-

tát. A környéken található számos barlang közül ez a legismertebb, járatainak hossza eléri az 50 kilométert, ezzel Közép-Európa egyik leghosszabb barlangja. 1957-ben Bagaméri Béla kolozsvári barlangász fedezte fel. A vidék a természetjárók mellett a barlangászoknak is egyik fő célpontja lett. A lengőhíd mellett a Sebes-Körös partján lila sáfrányok (krókuszok) és sárga kankalinok (primulák) virítanak, jelezve, hogy itt a tavasz. A Vársonkolyosi-szoros jobb oldali meredek sziklafalait vasalt mászóutakkal (via ferate) látták el az elmúlt években, a vadvízi evezést kedvelők kajak- és raftingtúrái is ebből a szorostól indulnak. A szoros elején nemrég modern panzió épült, a Sebes-Körös partján a nyári időszakban strand is működik. A szoros feletti sziklán ifj. Zichy Ödön építtette azt a vadászkasztélyt, amelynek romjaira komfortos menedékház épült, udvarán kis faházakkal. Innen már a falu házai közt vezet az út Vársonkolyos központjába, mentén számtalan elhagyott, romos emléke maradt az egykor szebb napokat látott iparnak. Az állomásra érünk, nemsokára jön a vonatunk, és indulunk haza Kolozsvárra.

Kilátás a Vársonkolyosi-szorosra

Virtuális múzeumsétától kazettás mennyezetekig a Szilágyságban

2022. március 5–6. Járvány vége, háború a szomszédban, reggeli mínuszok – így indulunk kétnapos szilágysági utunkra: aggódva, dideregve, de reménykedve, hogy minden rendben lesz.

KOVÁCS D. ZSUZSA

A hepehupás, vén Szilágyság a Partium területén helyezkedik el, az Alföld szélétől a történelmi Erdély határáig terjed. A tájat a honfoglalás előtt mindenütt erdő borította, ma nagyrészt szántóföldek, legelők. A Szilágyság neve a latin nyelvben Sylva, Sylvania, azaz „erdőség”, feltehetőleg innen nevezték később Erdélyt Transsylvaniaának, Szilágyságon túli, azaz „erdőn túli” területnek. Utunk első állomása Zilah. Szilágymegye központja igazi meglepetés volt számunkra. Az általában ipari városként ismert település sok érdekességet rejt. Először a 19. század végén épült Vigadót kerestük fel.

Az egykor reprezentatív épületben bálokat, előadásokat, kiállításokat, politikai gyűléseket tartottak a békebeli időkben. A kommunizmus idején kisebb-nagyobb üzletek kaptak benne helyet, kulturális jellege megszűnt. A közelmúltban nagyon szépen felújították, megőrizve ere-

kasokkal hadakozott. Emellett szól az is, hogy Arany János forrása, Ilosvai Selymes Péter (*Az híres neves Tholdi Miklósnak jeles cselekedetiről és bajnokságáról való história*, Debrecen, 1574) szintén Nagyfalut nevezi meg Toldi szülőhelyül. A faluban néhány évvel ezelőtt szobrot állítottak Arany Jánosnak és néhány éve Arany-napokat is tartanak nagy költőnk emlékére.

Szilágymegye városra érkezve előbb a falu nevezetességeit vettük számba: református templom, Bánffy-kastély, a falu központjából a temetőbe költöztetett hősi emlékművek. Ezután a szálláshelyünkre mentünk, ahol kiderült, hogy egy nappal előtte végezték az utolsó simításokat, első vendégei voltunk a házigazdának.

Selymesilosvai Toldi-legenda, rejtelmes falfolyosó és borkóstoló

Következő napunkat Szilágysomlyón kezdtük, amely a Báthoryak ősi fészke volt. Vida János helyi történelemtanár vezetésével ismerkedtünk a várossal, a Báthoryak történetével, a város legendáival, meglátogattuk a várat, a római katolikus templomot, ahol azt a Báthory Istvánt keresztelték, aki Erdély fejedelme (1571–1586)

és Lengyelország királya (1576–1586) volt. Halála után a krakkói Wawelben temették el.

Utunk következő állomása a Magura túloldalán fekvő színmagyar kis szilágysági falu, Selymesilosva. Nevéről leginkább Ilosvai Selymes Péter juthat eszünkbe, a 16. századi epikus énekszerző, aki-ről csak annyit tudunk, hogy egy ideig iskolamester

volt Ilosván és környékén, és neki köszönhetjük, hogy fennmaradt a Toldi-legenda. A hitéhez ragaszkodó, aktív, tetterre kész gyülekezet és a néhány éve idekerült fiatal református lelkesítő a jelek szerint egymásra talált, és ez a falu hasznára válik. Építik, szépítik a falut, szeretnék, ha bekerülne a szilágysági turisztikai célpontok közé.

Innen a 3 km-re fekvő Szilágylompértra igyekeztünk. Elsőként a református templomot néztük meg, amely most éppen a felújítás végéhez közeledik, berendezése még nem került a helyére, de csodálatos kazettás mennyezete már teljes szépségében látható. Az 1778-ban készült kazettás mennyezet Erdélyben a leghíresebbek közé tartozik, a kazetták nagy része virágmintás, de emellett figurális kazetták is vannak: bibliai alakokkal és eseményekkel, népmesei figurákkal, asztrológiai elemekkel, állatábrázolásokkal. A templommal szemben levő telken állt Ady Endre apai nagyszüleinek a háza. A telket az örökösök iskolaépítés céljára a falu közösségének adományozták. A felépült iskola Ady Endre nevét viseli, aki Erőmindszent után Szilágylompértot tartotta második otthonának.

Látogatásunk utolsó állomása Somlyóújlak Árpád-kori temploma, a román stílus egyedüli fennmaradt emléke a vidéken. A szinte minden díszítést nélkülöző keletelt teremtemplom különleges művészettörténeti értékét az emeletnyi magasságban, egykor az egész épületet körülvevő, mára már csak részlegesen megmaradt falfolyosó adja, amelyhez hasonlókat csak jóval nyugatabbra, Ausztriában találunk. Építésének ideje a történelem homályába vész, nem ismerjük építőjét, nem tudni, mi indokolja egyedi kialakítását. A templommal és történelmével kapcsolatban nagyon sok kérdés merül fel, ezek megválaszolása a szakemberekre vár.

Kirándulásunkat jó hangulatú borkóstolóval fejeztük be Kémeren, az alig tízéves Fort Silvan pincészetben.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A szilágysomlyói várban

deti díszítéseit, újból a kultúrát szolgálja, most már Casa Transilvania néven. Az előtte álló Wesselényi-szobor, Fadrusz János remekműve, bár sok viszontagságot megért, úgy tűnik, most már nyugodtabb napokat élhet Zilah főterén.

Ellátogattunk az egykori Zoványi-házhoz, amelyen magyar nyelvű emléktábla hirdeti, hogy 1714. november 9-én itt szállt meg XII. Károly svéd király. Ezután a Történelmi Múzeumot kerestük fel, amelyet az egykori iparosegylet székhelyül, majd kaszinójául szolgáló épületben nyitottak meg 1951-ben. Az utóbbi években ezt is felújították, ma az ország egyik legmodernebb múzeuma, ahol a kiállítások megtekintése mellett virtuális sétát tehetünk a 20. század eleji Zilahon, vagy vendégeskedhetünk egy római kori villában. Különleges élmény volt mindkettő.

Krasznától Nagyfalug

Utunk következő állomása Kraszna. A történelmi Kraszna vármegye székhelye volt a tatárjárásig, amikor elpusztult, helyét a IV. Béla által építtetett új kővár, Valkóvára vette át. Krasznán a kora középkori, ma református templomot látogattunk meg, amelynek festett kazettás mennyezetét 1736-ban készítette Pataki Asztalos János. Erdély egyik legszebb kazettás mennyezete, a bibliai ószövetségi részből vett jeleneteket ábrázol.

Szilágymegye faluban szintén a református templomot látogattunk meg, amely a 15. században épült a birtokos Bánffy család anyagi segítségével. Az ennek emlékére készült freskó részlete renoválás során került elő, ez az egyetlen ma ismert szilágysági falfestménymaradvány. A falu egyik legfontosabb jellegzetessége az Arany János-kultusz. Úgy tudják, a költő szülei innen költöztek Szalontára. A falu határában tekintélyes kiterjedésű nádasok voltak, mielőtt még a Berettyót szabályozták volna. Ez lehetett az a hely, ahol Arany János Toldi Miklósa a nádi far-

Áprilisi bakancslista

■ **Április 2. (szombat):** Autóbuszos kirándulás Feketeerdőre és Magaslakra, medvehagymaszürettel fűszerezve. Szükséges az előzetes bejelentkezés. További részletek a honlapon. Indulás: 7 órakor a Fliptől. Szervező: Kovács D. Zsuzsa. ♦ Királyerdő-hegység: Révi-szoros – Püspök-kilátó – Tízfalusi határ – Győzelem (Izbándis)-barlang – Vársonkolyos, medvehagymaszüret, 10/15 km, 500 m szintkülönbség, menetidő 6 óra. Szervező: Kiss János. Bejelentkezni telefonon. ♦ Vlád Pál emléktúra – tőzikek a Meszesen (12 km, szintkülönbség +/-400 m, menetidő 7 óra, pihenőkkel). Kötelező felszerelés: túrabakancs, ivóvíz, esőköpeny. Utazás kiskocsikkal és/vagy igény esetén mikrobuszsal. Találkozás 9 órakor, a Cabana lui Ion közelében: a 108A jelzésű megyei úton, a Kolozsvár–Csucs–Börvény (Vánatori) útvonalon továbbmenve, a sípálya utáni kereszteződésben jobbra fordulva, kb. 500 m-re (részletesebb információk és térkép a honlapon, vagy érdeklődni telefonon). Szervező: Mezei Elemér.

■ **Április 6. (szerda):** Hagyományos séta a Péter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **Április 8. (péntek):** Leonardo da Vinci-kiállítás. Találkozás a Diákművelődési Ház előtt (Szentgyörgy/Béke/Lucian Blaga tér) 16 órakor. Részletek a lenti cikkben és a honlapon. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.

■ **Április 9. (szombat):** Sárosbükk–Adrenalin Park–Mikesi-tó–Feleki-gerinc–Gorbó völgye (26 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 8.45 órakor az M16-os román opera melletti végállomásán. Szervező: Kiss János. ♦ Szászfenesi-erdő, körtúra (15 km). Találkozás 9 órakor az M21-es autóbusz Bucium utcai megállójában (az autóbusz 9.15-kor indul). Szervező: Csorba Anna.

■ **Április 10. (vasárnap):** Gyerekbarát túra a Hója-erdőben (10 km). Találkozás 10 órakor a Törökvágás tetején a falumúzeum előtt. Szervező: Szőke Enikő.

■ **Április 13. (szerda):** Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **Április 16. (szombat):** Hunyadi Mátyás-emléktúra: Csonkatelep–Máriatelep–Báboci határ–Nádasberend–Pusztatopa–Sárdi-erdő, -tető, -rét (kockásliliom-virágzás)–Türe–Magyargorbó, 33 km, 600 m szintkülönbség, menetidő 10 óra. Bejelentkezni telefonon. Az M33 7.30-kor indul a kisállomástól. Szervező: Kiss János.

■ **Április 20. (szerda):** Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **Április 22–25. (péntek–hétfő):** Négynapos kerékpáros kirándulás Tiszafüred környékén, fürdéssel összekötve. Részletek az egyesület Facebook-oldalán. Szervező: Szima Márton.

■ **Április 23. (szombat):** Torockó–Ordaskő, medvehagymaszüret (14/16 km, 800/1100 m szintkülönbség) kiskocsikkal. Szervező: Kiss János. Bejelentkezni telefonon. ♦ A Ronki- és Pocsóváliste-szoros tavaszi túrája. Utazás kiskocsikkal és/vagy igény szerint mikrobuszsal. Találkozás 9 órakor Aranyosronk (Runcu) faluban. Szervező: Mezei Elemér. ♦ Pálczer János-emléktúra a pádisi krókuszmezőkre. Közös kirándulás a debreceni és a nyíregyházi turista barátainkkal. Részletek a honlapon. Indulás 7 órakor a Fliptől. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.

■ **Április 27. (szerda):** Hagyományos séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **Április 30. (szombat):** Jablonovszky Elemér-emléktúra: Szénafüvek – Morgó (10 km, 150 m szintkülönbség). Utazás kiskocsikkal. Szervező: Kiss János. Bejelentkezni telefonon. ♦ Vonatos kirándulás: Barátka (Bratca), Ökrök-völgyi körtúra (16 km, 400 m szintkülönbség), patakon való átkeléshez ajánlott cserecipő vagy gumicsizma. Találkozás 6.50 órakor a vonatállomáson (a TFC-vonat 7.14-kor indul, jegyvásárlás egyénileg). Szervező: Pál Gyöngyi. Érdeklődni telefonon.

Májusi előzetes:

■ **Május 14. (szombat):** Jókai Mór Gyalogos Emlék- és Teljesítménytúrák – XXIV. kiírás, Jókai Mór Kerékpáros Emlék- és Teljesítménytúra – VI. kiírás, Jókai Mór Ultramaraton – III. kiírás. Szervező: EKE – Kolozsvár 1891.

Ügyfélszolgálat

Hétfőtől péntekig 10–16 óra között (Kolozsvár, Magyar/21 Decembrie 1989 utca 116., az udvarban a bal oldali épület). Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). Pénztár: az ügyfélszolgálati irodában. További naprakész információk a honlapon (ekekolozsva.ro) vagy az egyesület Facebook-oldalán (EKE – Kolozsvár 1891).

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Csorba Anna 0740-407652	Pál Gyöngyi 0742-373546
Kiss János 0364-807639	Szabó János 0757-220682
Kovács D. Zsuzsa 0747-070790	Szőke Enikő: 0741-509852
Mezei Elemér 0724-892797	

Elnök: Kovács Diószegi Zsuzsa 0747-070790

Titkár: Branea Róbert 0723-400496

Irodavezető: Kismihály Boglárka 0771-535848

DA VINCI, A RENESZÁNSZ ZSENI

■ Láttad-e már a Diákművelődési Házban a *Leonardo da Vinci – Egy zseni találmányai* című vándorkiállítást? Ha nem, itt az ideje, hogy el-látogass a világ 80 városában már bemutatott nagyszerű kiállításra, amely most Kolozsváron látható. Több mint húszmillió látogatójával a tárlat máris rekordot döntött a kulturális kiállítások látogatottságát tekintve. Leonardo da Vinci valódi polihisztor, egy személyben volt kiváló festőművész, tudós, matematikus, hadmérnök, feltaláló, anatómus, szobrász, építész, zeneszerző, költő és író. Az emberiség egyik legnagyobb elméje a reneszánsz korban számos, ma is világszerte használt tárgy működésének alapelvét fektette le, a vándorkiállításon pedig az olasz mester 45 találmányának fából készült modellje tanulmányozható, nem csupán a tervrajzok, hanem a pontosan elkészített famakettek révén. A tárlaton továbbá megtekinthető Da Vinci öt ikonikus festményének reprodukciója, köztük a *Mona Lisa* és *Az utolsó vacsora*.